

21. YÜZYILDA EĞİTİM

İnsan, Teknoloji ve Eğitim: 21. Yüzyılın Yeni Ufukları

Editör

Prof. Dr. Hatice KADIOĞLU ATEŞ

21. YÜZYILDA EĞİTİM

İnsan, Teknoloji ve Eğitim: 21. Yüzyılın Yeni Ufukları

Editör

Prof. Dr. Hatice KADIOĞLU ATEŞ

Yazarlar

Ahmet KURNAZ - Abdulkadir SAĞLAM - Hakan AKÇAY - Behiye AKÇAY
Demet ÖZTEPE - Duygu YALMAN POLATLAR - Engin EFEK - Ersin ATEŞ
Hakan ERYİĞİT - Hatice KADIOĞLU ATEŞ - İbrahim BENEK - Kadriye GÜRDAĞ
Mehmet Hanifi AKYÜZ - Mehmet Zeki İLGAR - Nur ÜTKÜR GÜLLÜHAN
Özkan GÜRBÜZ - Sinem COŞKUN - Tufan İNALTEKİN
Zeynep Nalan YILMAZ

ISBN: 978-625-382-437-2

E-ISBN: 978-625-382-438-9

DOI: 10.54637/vizetek.9786253824389

Copyright © Vizetek

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Vizetek Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketine aittir. Vizetek Yayıncılık'ın izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı, elektronik, mekanik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.

Bu kitap, basılı ve elektronik (e-kitap) formatlarında yayımlanmaktadır.
Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazar(lar)ına aittir.

Yayın Tasarımcısı / Koordinatörü: Ferit RESULOĞULLARI

Kapak Tasarımı: Ahmet TUNÇDEMİR

Dizgi & Mizanpaj: Samet TORUN

1. Baskı: Ankara | Ekim, 2026

 Vizetek
Yayıncılık

Seyranbağları Mah. İncesu Cad. 10/2 Çankaya/ANKARA

Tel.: (0312) 482 00 11

Web: www.vizetek.com.tr

E-mail: vizetkeyayincilik@gmail.com

Yayıncı Sertifika No: 41575

Biricik annem
Havva GÜNDOĞDU KADIOĞLU'na...

Hayatım boyunca sevgisiyle güç bulduğum,
emeğiyle büyüdüğüm, duasını hep yanımda hissettiğim;
öğrenmenin, çalışmanın, sabretmenin ve insan kalmanın
ilk anlamını kendisinden öğrendiğim
biricik anneme...

Bu kitap, bana verdiğin bütün güzel değerlerin izini taşıyor.

Sevgi, minnet ve sonsuz şükranla...

Hatice

ÖN SÖZ

Eğitim, insanlığın en eski uğraşlarından biridir. Toplumların değişmesi, bilginin yeniden üretilmesi, teknolojinin insan yaşamındaki yerinin genişlemesi ve çocukluk, öğrenme, öğretmenlik, okul ve insan kavramlarına yüklenen anlamların dönüşmesi, eğitimin de her çağda yeniden düşünülmesini gerekli kılmıştır. İçinde bulunduğumuz 21. yüzyıl ise bu dönüşümün belki de en hızlı yaşandığı dönemlerden biridir. Dijitalleşme, yapay zekâ, küreselleşme, toplumsal ve kültürel çeşitlilik, sürdürülebilirlik sorunları, değişen aile yapıları, yeni çocukluk deneyimleri ve giderek karmaşıklaşan toplumsal yaşam, “Nasıl bir insan yetiştirmek istiyoruz?” sorusunu yeniden gündemimize taşımaktadır. Bu soru aynı zamanda nasıl bir okul, nasıl bir öğretmen, nasıl bir öğrenme ortamı ve nihayetinde nasıl bir gelecek istediğimize ilişkin bir sorgulamadır.

21. Yüzyılda Eğitim başlıklı bu eser, tam da bu sorgulamadan hareketle hazırlanmıştır. Kitabın temel amacı, eğitimin bugünkü meselelerini yalnızca güncel gelişmeler üzerinden ele almak değil; geçmişten devralınan eğitim birikimi ile geleceğin ihtiyaçları arasında düşünsel bir köprü kurmaktır. Çünkü eğitimde gelecek, geçmişten bütünüyle koparak kurulamaz. Bugünün eğitim kurumlarının, öğretmen kimliğinin, pedagojik yaklaşımlarının, değerlerinin ve tartışmalarının her biri tarihsel bir hafızanın üzerinde yükselmektedir.

Bu nedenle kitapta eğitim, tek bir disiplinin ya da tek bir problemin sınırları içerisinde değerlendirilmemiştir. Öğretmen yetiştirmenin tarihsel serüveninden değişen öğretmen kimliğine, erdem ve karakter eğitiminden çağdaş pedagojik yaklaşımlara, teknoloji ve yapay zekânın eğitimde meydana getirdiği dönüşümlerden insanı merkeze alan eğitim anlayışına kadar farklı konular bir araya getirilmiştir. Her bölüm kendi problem alanını bilimsel bir bakışla tartışırken eserin bütünü ortak bir soruya yönelmektedir: **21. yüzyılın değişen koşulları içerisinde eğitimin insani özü nasıl korunabilir ve güçlendirilebilir?**

Bu kitabın ortaya çıkması, farklı uzmanlık alanlarından akademisyenlerin bilgi birikimlerini, araştırmalarını ve eğitim anlayışlarını ortak bir eser etrafında buluşturmaları sayesinde mümkün olmuştur. Her bir bölüm yazarı, ele aldığı konuya kendi bilimsel perspektifinden yaklaşmış; böylelikle kitap

farklı seslerin, yaklaşımların ve disiplinlerin birbirini tamamladığı çoğul bir yapıya kavuşmuştur.

Bir editör olarak en büyük dileğim; bu eserin eğitim fakültesi öğrencileri, öğretmenler, öğretmen eğitimcileri, lisansüstü öğrenciler, araştırmacılar ve eğitimin geleceği üzerine düşünen bütün okuyucular yeni sorular doğuran bir düşünme alanı olmasıdır. Bu kitabın hazırlanmasına bilgi, emek ve düşünceleriyle katkı sunan bütün bölüm yazarlarına içtenlikle teşekkür ederim. Yayına hazırlık sürecinde emeği bulunan herkese de ayrıca şükranlarımı sunarım. Bir kitabın tamamlandığı an, aslında onun yolculuğunun başladığı andır. Bundan sonrası okuyucunundur. Dilerim **21. Yüzyılda Eğitim**, her okuyucunun zihninde eğitime, öğretmenliğe, çocuğa ve geleceğe ilişkin yeni bir soru, yeni bir düşünce ve yeni bir ufuk bırakır.

Prof. Dr. Hatice KADIOĞLU ATEŞ

Editör

İstanbul, Başakşehir 2026

EDİTÖRDEN

Geleceğin Eğitimini Düşünürken...

Her çağ kendi insanını, her toplum kendi eğitim anlayışını ve her eğitim anlayışı da kendi öğretmenini üretir. Fakat bazı dönemlerde değişim o kadar hızlanır ki eğitimin alışılmış soruları artık alışılmış cevaplarla karşılanamaz. 21. yüzyıl tam da böyle bir dönemin adıdır.

Bilginin birkaç saniye içinde erişilebilir olduğu, yapay zekânın metin yazdığı, görüntü ürettiği, sorulara cevap verdiği ve öğrenme süreçlerine giderek daha fazla dâhil olduğu bir dünyada öğretmenin görevi nedir? Çocukların fiziksel dünya kadar dijital dünyada da büyüdüğü bir çağda okulun sınırları nerededir? Bilginin hızla çoğaldığı bir zamanda neyi öğretmeliyiz? Daha da önemlisi, bütün bu değişimin ortasında nasıl bir insan yetiştirmeliyiz?

Bu kitap, bu sorulara tek ve kesin cevaplar verme iddiasında değildir. Aksine, doğru sorular sormanın eğitim bilimlerinin en önemli sorumluluklarından biri olduğu düşüncesinden hareket etmektedir. Eğitim; geçmişi anlamak, bugünü sorgulamak ve henüz gerçekleşmemiş olanı tasarlayabilmektir.

Dârülmuallimîn’de öğretmenliğin ayrı bir meslek olarak kurumsallaşmasından eğitim fakültelerine, kara tahtadan akıllı tahtaya, basılı kitaptan dijital öğrenme ortamlarına ve bugün üretken yapay zekâyâ uzanan değişim, araçların değişiminden çok daha fazlasını anlatmaktadır. Değişen şey aynı zamanda öğretmen, öğrenci, bilgi, okul ve öğrenme arasındaki ilişkinin kendisidir. Buna rağmen eğitimin merkezinde değişmemesi gereken bir unsur vardır: **insan**.

Teknoloji ne kadar gelişirse gelişsin; bir çocuğun fark edilme, anlaşılma, değer görme, güven duyma ve kendini gerçekleştirme ihtiyacı ortadan kalkmayacaktır. Bilgiye erişim ne kadar kolaylaşırsa kolaylaşsın; doğru ile yanlış ayırt etmek, etik kararlar vermek, düşünmek, sorgulamak, merak etmek ve başkasının varlığına saygı duymak önemini kaybetmeyecektir.

Bu nedenle 21. yüzyıl eğitiminin temel meselesinin yalnızca “daha teknolojik” olmak olmadığına inanıyorum. Asıl mesele, teknolojinin olağanüstü olanaklarından yararlanırken eğitimin insani özünü koruyabilmektir.

Elinizdeki eser de bu düşünceden doğdu.

Kitabın farklı bölümlerinde eğitim; tarihsel, pedagojik, kültürel, etik ve teknolojik boyutlarıyla ele alınmaktadır. Birbirinden farklı görünen konuların ortak noktası ise insan yetiştirme sorumluluğudur. Geçmişin öğretmen yetiştirme tecrübesinden bugünün yapay zekâ tartışmalarına, değerlerden yeni öğrenme biçimlerine kadar uzanan bu yolculukta değişmeyen soru şudur:

“Nasıl bir gelecek ve bu gelecek için nasıl bir insan?”

Belki de 21. yüzyılda eğitimin en büyük sınavı budur.

Bu kitabı hazırlarken geçmişten öğrendiklerimizi bugünün sorunlarıyla, bugünün imkânlarını ise geleceğe ilişkin sorumluluklarımızla birlikte düşünmeye çalıştık. Okuyucunun her bölümde yalnızca bilgiyle değil, üzerinde düşünmeye değer yeni sorularla karşılaşmasını arzu ettik.

Çünkü iyi bir eğitim kitabı yalnızca cevap veren kitap değildir.

Bazen iyi bir kitap, okuru daha önce hiç sormadığı bir soruyla baş başa bırakabilendir.

Bu eserin de eğitim üzerine yeniden düşünmek isteyen herkese böyle sorular bırakması dileğiyle...

Prof. Dr. Hatice KADIOĞLU ATEŞ

Editör

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM

Dârümuallimîn'den 21. Yüzyıla Sınıf Öğretmeni Yetiştirmek: Değişen Kurumlar, Dönüşen Öğretmen Kimliği ve Geleceğin Öğretmeni.....	1
Hatice KADIOĞLU ATEŞ	

2. BÖLÜM

Yapay Zekanın Hayat Bilgisi Dersinde Kullanımı	34
Demet ÖZTEPE	
Nur ÜTKÜR GÜLLÜHAN	

3. BÖLÜM

21.Yüzyıl Eğitiminde Öğrenme Ekosistemleri ve yeni Nesil Beceriler	61
Özkan GÜRBÜZ	
Behiye AKÇAY	
İbrahim BENEK	

4. BÖLÜM

Yapay Zekayla Dönüşen Fen Eğitimi:	
Öğretmenin Yeni Rolü ve Pedagojisi.....	98
Tufan İNALTEKİN	
Hakan AKÇAY	

5. BÖLÜM

Barış Eğitimi ve Empati Gelişimi.....	127
M. Zeki İLGAR	

6. BÖLÜM

Kapsayıcı Eğitim ve 21. Yüzyılda Eğitimde Dijital Eşitsizlikler.....	162
SİNEM COŞKUN	

7. BÖLÜM

Yapay Zekâ Destekli Psikolojik Danışma:	
Dijital Çağa Uygun Eğitim ve Rehberlik Uygulamaları.....	178
Kadriye GÜRDAĞ	

8. BÖLÜM

Drama ve Yaratıcı Hareket Temelli Öğrenme 224

Zeynep Nalan YILMAZ

Abdulkadir SAĞLAM

9. BÖLÜM

Erken Çocukluk Eğitiminde Mindfulness ve Dikkat Eğitimi..... 247

Mehmet Hanifi AKYÜZ

Duygu YALMAN POLATLAR

10. BÖLÜM

21. Yüzyılda Özel Eğitim..... 287

Ersin ATEŞ

11. BÖLÜM

Çocuklarda Problem Çözme ve Yaratıcı Düşünme Becerileri..... 311

Ahmet KURNAZ

12. BÖLÜM

Hareket Yoluyla Öğrenme 346

Engin EFEK

Hakan ERYİĞİT

13. BÖLÜM

Beden Eğitimi ve Spor Yoluyla Değerler ve Karakter Eğitimi 355

Engin EFEK

Hakan ERYİĞİT